

Optanter for Tyskland 1920-22.

Af **Knud Larsen.**

Versaillestraktaten af 28. 6. 1919 indeholdt (foruden Reglerne i Art. 112 om automatisk Erhvervelse af dansk Indfødsret som Følge af Bopæl i de sønderjydske Landsdele ved Genforeningen) visse Optionsregler. Traktatens Art. 113 bestemmer, at tyske Statsborgere, der var født i Landsdelene, men som ikke i Kraft af Bopælen blev danske, kunde optere for Danmark indenfor et Tidsrum af 2 Aar fra Genforeningen. P. d. a. S. havde Personer, der ved Genforeningen var blevet danske, Ret til indenfor samme Tidsrum at optere for Tyskland. Baade ved Option for Danmark og ved Option for Tyskland skulde Optanten i Løbet af 12 Maaneder flytte til den Stat, til Fordel for hvilken han havde opereret.

Fra dansk Side blev der ret snart efter Genforeningen ved Lov af 5. 9. 1920 givet nærmere Regler om Optionen for Danmark. Derimod forsømte Tyskland at give tilsvarende Regler om Option for Tyskland. Følgen heraf var, at mange Personer, der ved Genforeningen var bosat i Landsdelene, flyttede til Tyskland uden at optere. Flytningen til Tyskland var som Regel motiveret ved Ønsket om ikke at komme ind under Danmark; det var derfor en rigtig Tanke, naar den danske og den tyske Regering senere ved den til Traktaten af 10. 4. 1922 hørende Overenskomst Nr. 11 Art. 1, Stk. 4, blev enige om, at disse „afvandrede“ Personer skulde betragtes som tyske, og ikke som danske Statsborgere, uagtet de ikke formelt havde opereret for Tyskland. Undtagelser fra denne Regel skulde kun gælde, hvis de paagældende rettidigt erhvervede danske Indfødsretsbeviser, udstedt af Indenrigsministeriet (altsaa ikke blot et af de af de sønderjydske Amter udfærdigede midlertidige Indfødsretsbeviser). Samtidig enedes man om at forlænge

Fristen for Option for Tyskland til den 31. 12. 1922, jfr. Overenskomstens Art. 3. Ved Lov af 12. 6. 1922 blev den danske Lov af 4. 9. 1920 ændret i Overensstemmelse med Overenskomstens Regler.

Gyldigheden af en Option for Tyskland var efter de dels i Versaillestraktaten, dels i Overenskomsten af 1922 indeholdte Regler betinget af, at Optanten

enten 1) boede i Tyskland,

eller 2) hvis han boede i Danmark (herunder naturligvis Landsdelene), flyttede til Tyskland indenfor 12 Maaneder efter Optionserklæringens Afgivelse,

eller 3) hvis han boede i et tredie Land,

enten a) flyttede til Tyskland inden for de nævnte 12 Maaneder

eller b) fra tysk Side blev fritaget for Flytningsbetingelsen.

De under 2 og 3 a nævnte Alternativer muliggør, at gyldige Optioner kan have fundet Sted, uden at dette er konstateret. Naar selve Optionserklæringen var afgivet, krævedes ikke nogen formel Akt eller nogen Myndigheds Medvirkning for — ved Flytning til Tyskland — at gøre Optionen gyldig. Det kan derfor meget vel tænkes, at Personer, der har opteret for Tyskland, rettidigt er flyttet til dette Land, uden at de derefter har henvendt sig til vedkommende Myndigheder for at faa Bevis for at have opfyldt Flytningsbetingelsen. Faktisk fremkommer der i det tilsvarende Forhold, Option for Danmark, med Aars Mellemrum endnu Tilfælde, hvor en Person, der i Udlandet har opteret for Danmark, nu melder sig, godtgør at være flyttet hertil i rette Tid og kræver (endeligt) Indfødsretsbevis.

Ifølge Art. 12 i Overenskomsten af 10. 4. 1922 skulde de to Regeringer hvert Kvartal tilstille hinanden

1) Fortegnelser over de Personer, der havde afgivet Optionserklæringer, og

2) Fortegnelser over de Personer, der havde faaet (endelige) Statsborgerretsbeviser.

Den tyske Regering har ikke været særlig nøjagtig med Opfyldelsen af denne Pligt. Man har fra den modtaget Fortegnelser af begge Slags, men det er bl. a. bemærkelsesværdigt, at der paa Fortegnelserne over Statsborgerretsbeviser findes mange Personer, der ikke er opført paa Fortegnelserne over afgivne Optionserklæringer.

Efter en Gennemgang af de i det danske Indenrigsministerium beroende Fortegnelser kan følgende oplyses om deres Indhold:

1. *Fortegnelser over Optionserklæringer.*

Der er ialt sendt 2 Fortegnelser af denne Art. Den første indeholder Numrene 1—46 og (engang til) 1, den anden Numrene 47—49. Det blev senere meddelt, at et af Numrene paa den første Fortegnelse (Nr. 17) skulde udgaa, da den paagældende ikke var optionsberettiget. Det samlede Antal Optanter efter disse Fortegnelser var herefter 49, nemlig 40 Mænd og 9 Kvinder. Af de paa disse Fortegnelser optagne Personer genfindes paa de nedenfor under 2 omhandlede Fortegnelser over (endelige) Statsborgerretsbeviser 14 Optanter, nemlig 10 Mænd og 4 Kvinder. Blandt de resterende 35 Optanter (30 Mænd og 5 Kvinder) er der imidlertid 3 Mænd, der allerede ved Optionserklæringens Afgivelse var bosat i Tyskland. Om disse Personer maa det derfor antages, at de endeligt har erhvervet tysk Statsborgerret ved Optionen, da de jo ikke skulde foretage sig yderligere (flytte), for at Optionen kunde blive gyldig. I de følgende Tabeller er der i Paranteser foretaget fornøden Korrektion af Hensyn til disse 3 Optanter.

Der ses ikke at være afgivet Optionserklæringer fra Personer, der var bosat andetsteds end i de sønderjydske Landsdele og Tyskland.

Af Optanterne, der var optaget paa disse Fortegnelser, men

som ikke er opført paa Fortegnelserne over endelige Statsborgerretsbeviser, var født

	Mænd	Kvinder	Ialt
de sønderjydske Landsdele ..	14 (13)	3	17 (16)
i Slesvig iøvrigt	7 (5)	1	8 (6)
i Danmark iøvrigt	—	—	—
i Tyskland iøvrigt.....	8	1	9
i Rusland.....	1	—	1
	30 (27)	5	35 (32)

Om de 52 (50) Bipersoner*) (Hustruer og Børn), der fulgte med 18 (17) af Mændene, kan følgende oplyses:

Antal Optanter	Antal Bipersoner				Ialt
	Hustru	Sønner	Døtre	pr. Optant	
1	—	1	—	1	1
3	1	—	—	1	3
2 (1)	1	1	—	2	4 (2)
4	1	—	1	2	8
1	1	2	—	3	3
1	1	—	2	3	3
1	1	{ 1 + 1 Plejesøn }	1	4	4
1	1	2	2	5	5
1	1	1	3	5	5
1	1	3	1	5	5
1	1	—	4	5	5
1	1	2	3	6	6
18 (17)	17 (16)	14 (13) + 1 Plejesøn	20		52 (50)

*) Optionsretten tilkom kun Mænd, ugifte og fraskilte Kvinder samt Enker over 18 Aar. Hustruer og mindreaarige Børn behandlede som »Bipersoner«. De i det følgende i Parenteser anførte Børn er de med »Hovedpersonen« følgende Bipersoner, medens de andre Børn er selvstændige Optanter over 18 Aar.

Ved en Sammenligning af Navne, Føde- og Opholdssteder viser det sig, at der mellem Optanterne (Hovedpersonerne) synes at være følgende Slægtsforbindelser: 2 voksne Mænd (med henholdsvis Hustru + 1 Søn + 1 Datter og Hustru + 3 Sønner + 1 Datter) er Brødre, begge ansat i tysk Statstjeneste. 1 Mand (med Hustru + 1 Søn + 1 Datter + 1 Plejesøn) er Fader til en ugift kvindelig Optant og selv Søn af en mandlig Optant. 1 Mand (med Hustru + 1 Søn + 3 Døtre) er Fader til en ugift mandlig og en ugift kvindelig Optant. En 18-aarig mandlig Optant uden Stilling er Søn af en Optant (med Hustru + 2 Sønner), der ligesom Sønnen findes paa de her omtalte Fortegnelser, hvorimod Faderen alene er optaget paa en Fortegnelse over Statsborgerretsbeviser.

2. Fortegnelser over (endelige) Statsborgerretsbeviser.

Der er ialt sendt 8 Lister. Den første indeholder Numrene 1—7, den anden 1—16, den tredje Numrene 7, 17, 18 og 23, den fjerde 6, 24 og 25, den femte Nummer 1, den sjette 8—17, den syvende Nummer 1 og den ottende Nummer 4, altsaa ialt 43 Optanter. Af disse er dog Numrene 1—3 paa den anden Liste og Nummer 4 paa den ottende Liste identiske med de tilsvarende Numre paa den første Liste. Antallet formindskes derved til 39. I intet Tilfælde korresponderer Numrene med de samme Personers Numre paa Fortegnelserne over afgivne Optionserklæringer.

Af de 39 Personer er, som foran nævnt, kun 14 optaget paa Fortegnelserne over afgivne Optionserklæringer. Der findes saaledes ikke færre end 25 Optanter, der har faaet endeligt Statsborgerretsbevis, uden at det — som aftalt ved Overenskomsten af 10. 4. 1922 — allerede var blevet meddelt den danske Regering, at de havde afgivet Optionserklæring. Det tør herefter ikke afvises som utænkeligt, at der findes endnu flere for Danmark ukendte Optanter, der har opteret rettidigt og er

flyttet til Tyskland i rette Tid (og derved har gjort Optionen gyldig), men som dog ikke har fundet sig foranlediget til at søge tyske Statsborgerretsbeviser udfærdiget.

Af de 25 ikke tidligere oplyste Optanter var 21 Mænd og 4 Kvinder; ialt har saaledes 31 Mænd og 8 Kvinder faaet (endeligt) Statsborgerretsbevis.

Medtager man de tidligere omtalte 3 Optanter, som ikke har faaet (endeligt) Statsborgerretsbevis, men som allerede ved Optionen var bosat i Tyskland og følgelig ikke skulde flytte for at gøre Optionen gyldig, faar man de i det følgende i Parenteser anførte Tal. Disse Tal skulde i Virkeligheden være Udtryk for, hvor mange Personer i hvert Fald er blevet tyske ved Option.

En Opstilling, der oplyser saavel om Fødestedet som om det Sted, hvorhen de paagældende flyttede efter Optionen, giver følgende Billede:

Flyttet til	Mænd, født i				Mænd ialt	Kvinder, født i					Op-tanter ialt
	Landsdelene	Slesvig løvrigt	Holsten	Østrig		Landsdelene	Slesvig løvrigt	Tyskland løvrigt	Danmark løvrigt	Kvinder ialt	
Flensborg By og Amt samt Syd-tønder Amt....	11	3(4)	—	—	14(15)	4	2	1	1	8	22(23)
Slesvig Syd herfor.....	1	2	—	—	3	—	—	—	—	—	3
Holsten.....	1	—	1	—	2	—	—	—	—	—	2
Øvrige Tyskland	4 (5)	—(1)	—	1	5 (7)	—	—	—	—	—	5 (7)
Ikke oplyst....	7	—	—	—	7	—	—	—	—	—	7
ialt....	24 (25)	5(7)	1	1	31(34)	4	2	1	1	8	39(42)

Om de 21 (29) Bipersoner, der fulgte med 7 (9) af Mændene, kan følgende oplyses:

Antal Optanter	Antal Bipersoner				
	Hustruer	Sønner	Døtre	ialt pr. Optant	ialt
2	1	—	—	1	2
1	1	—	1	2	2
1 (2)	1	2	—	3	3 (6)
1	1	1	2	4	4
1 (2)	1	2	2	5	5 (10)
1	1	1	3	5	5
7 (9)	7 (9)	6(10)	8(10)		21 (29)

Ogsaa ved de her omhandlede Fortegnelser kan der paa Grundlag af Navne, Føde- og Opholdssteder drages visse Slutninger om Slægtsforhold mellem Optanter (Hovedpersoner): 1 Enke er Moder til en ugift mandlig og en ugift kvindelig Optant. 1 Mand (med Hustru + 2 Sønner + 3 Døtre) er Fader til 2 ugifte kvindelige og en ugift mandlig Optant. 1 Mand (med Hustru + 1 Datter) er Fader til en ugift mandlig Optant. 1 ugift Mand er Broder til en ugift Kvinde. 1 Mand (med Hustru + 1 Søn + 3 Døtre) er muligvis Fader til en ugift mandlig og en ugift kvindelig Optant; de to sidstnævnte synes i alle Tilfælde at være Søskende. Endelig kan nævnes det tidligere omtalte Tilfælde, hvor en Fader (med Hustru + 2 Sønner) og en voksen Søn findes paa Fortegnelserne over afgivne Optionserklæringer, medens alene Faderen (med Hustru + 2 Sønner) findes paa de her omhandlede Fortegnelser.

Forudsætter man, at de to Slags Fortegnelser tilsammen er udtømmende i den Forstand, at der i hvert Fald ikke findes flere Personer, der har afgivet Optionserklæringer for Tyskland, end de deri anførte, er Antallet Optanter 74, nemlig 61 Mænd og 13 Kvinder. Heraf har, som anført, 31 (34) Mænd og 8 Kvinder eller ialt 39 (42) allerede efter de i Fortegnelserne givne Oplys-

ninger definitivt erhvervet tysk Statsborgerret. Muligvis har yderligere nogle Personer, der er opført paa Fortegnelserne over afgivne Optionserklæringer, i rette Tid forlagt deres Bopæl til Tyskland og derved gjort Optionen gyldig, uden at dette er blevet meddelt den danske Regering. Men Maksimum for Personer, der kan have erhvervet (generhvervet) tysk Statsborgerret ved Option efter Genforeningen, er under den angivne Forudsætning dog kun 74 Hovedpersoner + 73 Bipersoner, ialt 147 Personer, hvoraf 61 voksne Mænd, 13 + 24 = 37 voksne Kvinder, 21 umyndige Sønner og 28 umyndige Døtre.

Disse Tal er ikke store, og navnlig synes de smaa i Forhold til Antallet Optanter for Danmark, der udgør 5135 Hovedpersoner, talt alene efter udfærdigede endelige Indfødsretsbeviser. Forklaringen for denne store Forskel maa findes dels i det tidligere berørte Forhold, at Størstedelen af dem, der kunde antages at være interesseret i en Option for Tyskland, allerede var flyttet til dette Land uden at afvente den tyske Optionsordning (der først kom, *efter* at den ved selve Versaillestraktaten fastsatte 2-aarige Optionsfrist *var udløbet*), dels i følgende: Personer, som ikke boede i de sønderjydske Landsdele, behøvede intet at foretage sig for at bevare tysk Statsborgerret. Ønskede de derimod at være danske, maatte de optere. Dette gjaldt baade dem, der boede i Danmark Nord for Kongeaaen, dem, der var bosat i Tyskland Syd for den nye Grænse, og endelig dem, der boede i et tredie Land. Og her maa det erindres, at Udvandringen fra Nordslesvig havde været meget stor under det preussiske Regimente, og at det fortrinsvis var Personer, der tilhørte det danske Flertal i Landsdelen, der var udvandret.
